

8.12.2011

Avauspuheenvuoro Alkoholitutkimussäätiön seminaarissa ”Nuorten alkoholitutkimus Suomessa”

Tutkimusprofessori Jussi Simpura, Alkoholitutkimussäätiön hallituksen puheenjohtaja

Alkoholitutkimussäätiön hallituksen puheenjohtajana minulla on ilo toivottaa teidät tervetulleiksi tähän seminaariimme, johon on yhdistetty säätiön tämänvuotisten apurahojen jakotilaisuus. Pyrimme siihen, että tästä seminaarista tulee vuosittainen tapahtuma, jonka ohjelmassa nostetaan kulloinkin esiin lähivuosia ajatellen tärkeänä pidettyjä tutkimusalueita ja niillä tehtyä työtä – niin Alkoholitutkimussäätiön rahoittamaa kuin muutakin tutkimusta. Valitettavasti näyttää siltä, että tutkimukselle on tulevaisuudessakin paljon tarvetta, kun Suomen alkoholioloissa ei voi odottaa alkoholiongelmia nopeasti vähentäviä käännteitä. Alkoholitutkimussäätiö on vain yksi alkoholitutkimusta rahoittavista tahoista, mutta siinä mielessä avainasemassa, että se edustaa alan tutkimusrahoituksessa pitkäjänteistä jatkuvuutta. Alkoholitutkimussäätiö on monialaisena tutkimusrahoittajana myös luonteva taho kokoamaan vuosittain yhteen alan ajankohtaisia tutkimusnäkömiä.

Alkoholitutkimussäätiö on kuusikymmentäyksivuotias säätiö, jonka juuret ovat 1940-luvun lopun ja 1950-luvun alun Alkossa. Silloin ajateltiin, että korkeatasoinen ja monipuolinen tutkimustoiminta auttaisi ratkaisemaan väkijuomakysymyksen perinteisiä ja uusia ongelmailmentymiä. Tätä tutkimustoimintaa haluttiin Alkossa, silloisessa Oy Alkoholiliike Ab:ssä, tukea kahdella tavalla. Alko perusti omia tutkimusyksiköitä sekä biolääketieteen että yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen aloille, myöhemmin myös taloustieteelliseen tutkimukseen. Alkon ulkopuolella tapahtuvan tutkimuksen rahoittamiseksi perustettiin Alkoholitutkimussäätiö, alun perin nimellä Väkijuomakysymyksen tutkimussäätiö.

Tänään Alkoholitutkimussäätiö on valtion säätiö, jonka rahoituksen ylivoimainen pääosa tulee suoraan valtion budjetista. Myös Alko OY tukee säätiön toimintaa vuosittain. Säätiöllä on yksi ainoa palkattu työntekijä, tutkimusjohtaja ja säätiön sihteeri Tomi Lintonen, joka aloitti tehtävässään syksyllä 2010. Alkoholitutkimussäätiöllä on yhteistyösopimus THL:n kanssa, niin että säätiön tutkimusjohtajalla ja muutamilla säätiön rahoittamilla tutkijoilla on työtilat THL:ssä, ja THL myös tarjoaa säätiölle hallintopalveluita. Säätiön päätoiminta on tutkimuksen rahoittaminen apurahoilla ja pitempiaikaisilla tutkimussopimuksilla. Rahoituspäätöksissään säätiö toimii itsenäisesti ja puhtaasti tutkimusperusteisesti. Pyrkimyksenä on, että rahoitus jakautuu suurin piirtein tasan yhteiskuntatieteellisen ja lääke- ja luonnontieteellisen tutkimuksen kesken. Säätiö rahoittaa huumetutkimustakin, mutta vain sellaista, jossa huumeilmiöt liittyvät alkoholia koskeviin ilmiöihin. - Viimeisten muutaman vuoden aikana säätiö on järjestänyt STM:n kanssa tehdyn sopimuksen pohjalta myös ministeriön jakaman pelitutkimusrahoituksen tieteellisen etukäteisarvioinnin, jota tehtävää hoitaa erillinen pelitutkimustyöryhmä.

Säätiön toimintaprofiili on perinteisesti ollut julkisuuteen päin matala. Emme ole järjestäneet säännöllisesti toistuvia ja julkisuutta tavoittelevia tilaisuuksia. Säätiön julkaisusarja on tieteellisen julkaisemisen muuttuessa painunut näkymättömiin. Kun nyt viime vuosina niin valtion asiantuntijalaitosten kenttä kuin yliopistomaailmakin ovat muuttuneet ja edelleen ehkä muuttumassa, olemme Alkoholitutkimussäätiössä

arvioineet, että säätiön toimintaprofiilia voitaisiin hieman nostaa. Olemme aikaisemminkin järjestäneet alaa koskevia julkisia tutkimusseminaareja säätiön merkkivuosina, viimeksi vuosi sitten, kun säätiö täytti 60 vuotta. Silloin seminaarin aiheena oli ”Totuus viinaan kuolleista Suomessa”, joka viittasi yhteen säätiön edellisen tutkimusjohtajan dosentti Kari Poikolaisen erityisasiantuntemuksen aihepiireistä. Lisäksi olemme satunnaisemmin järjestäneet kutsupohjaisia asiantuntijatapaamisia erityisistä aihepiireistä. Ja joinakin vuosina säätiö on halunnut selvittää, olisiko edellytyksiä käynnistää kohdennettuja rahoitushakuja joistakin aihepiireistä. Tällöinkin on järjestetty asiantuntijatapaamisia. Erityisiä apurahojen jakoseminaareja ei ole harrastettu.

Yksi säätiön julkisuuteen näkyvistä toimintamuodoista on joka toinen vuosi jaettava Kettil Bruun –palkinto, joka myönnetään

”henkilölle tai ryhmälle, joka toiminnallaan on tuonut uusia merkittäviä tiedollisia virikkeitä suomalaiseen ja pohjoismaiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun. Palkintoa jaettaessa kiinnitetään erityistä huomiota niihin kysymyksiin, joita Kettil Bruun on ottanut esiin tutkimuksissaan ja toiminnassaan ”.

Seuraava Kettil Bruun –palkinto julkistetaan ensi vuoden alussa. Kettil Bruun toimi 1950-luvulta 1980-luvulle Alkoholitutkimussäätiön sihteerinä ja tutkimusjohtajana . Voimme varmaan todeta, että myös tämänpäiväinen seminaari tähtää Kettil Bruun- palkinnon hengessä tapahtuvan toiminnan esille tuomiseen. Toivomme tänään saavamme kuulla ”uusien merkittäviä tiedollisia virikkeitä suomalaiseen nuorten alkoholin käyttöä koskevaan keskusteluun”.

Aloitamme nyt siis uutta kautta Alkoholitutkimussäätiön toiminnassa, kun meillä on ensimmäinen vuosittainen Alkoholitutkimussäätiön seminaari. Aiheeksi on valittu nuorten alkoholin käyttö ja seminaarissa esitellään sitä koskevaa tuoretta tutkimusta – niin Alkoholitutkimussäätiön rahoittamaa kuin muidenkin tahojen tukemaa. Aihevalinta on tavallaan aina ajankohtainen, kun nuorten alkoholinkäyttö on vuosikymmenien ja jo usean sukupolven ajan ollut vanhempien sukupolvien huolenaiheena. Tällä hetkellä olemme sikäli mielenkiintoisessa tilanteessa, että on ollut merkkejä nuorten alkoholin käytön vähentymisestä ja jopa raittiuden vähittäisestä yleistymisestä nuorison keskuudessa. Alkoholitutkimussäätiön kannalta nuorten alkoholin käyttö on sopiva vuotuisseminaarien sarjan avausaihe myös siksi, että se on yksi säätiön tutkimusjohtajan dosentti Tomi Lintosen erityisaloista.

<Seuraavaksi Tomi Lintonen esitteleekin päivän sisältöteeman, nuorten alkoholinkäyttöä koskevan tutkimuksen Suomessa. Aamupäivällä kuulemme sitten joukon viime aikoina valmistuneiden tutkimusten esittelyjä ja iltapäivällä tutkimustiedon käyttäjien kokemuksia ja odotuksia. Yleiskeskustelun jälkeen päivä päättyy Alkoholitutkimussäätiön tämänvuotisten apurahojen jakotilaisuuteen. Alkuperäisestä ohjelmasta poikkeamme sen verran, että joudun itse poistumaan lyhyeksi aikaa muihin tehtäviin ennen klo 12, ja ohjelmaan merkityn aamupäivän yhteenvedon esittää siksi Tomi Lintonen. >